

- dissertaciya-metodika-ispolzovaniya-yazykovyh-i-neyazykovyhsredstv-kommunikatsii-v-protssesse-obucheniya-angliyskomu-yazyku-detye-stars (data zvernennia: 28.03.2019). [in Russian]
3. Martynova R. Yu. (2016). Psikhologicheskiy osnovy integrirovannogo protsessa obucheniya obrazovatel'noy i inoyazychnoy rechevoy deyatel'nosti: monografiya [Psychological bases of the integrated process of teaching educational and foreign speech activity: monograph]. Odessa : Osvita. 192 s. [in Russian]
  4. Rubinshteyn S. L. (2009). Obshchaya psikhologiya [General psychology]. Saint Petersburg : Piter. 713 s. [in Russian]
  5. Sokolovska S. V. (2005). Osobystisno oriyentovanyu pidkhid u navchanni inozemnoyi movy ditey shostoho roku zhyttya [Personally oriented approach in a foreign language teaching of six-year-old children]. Extended abstract of PhD dissertation. Kyiv. 17 s. URL: <https://mydisser.com/ua/catalog/view/238/245/18011.html> (data zvernennia: 28.03.2019). [in Ukrainian]
  6. Norman D. A. (1982). Learning and Memory. USA, New York: W. H. Freeman & Co. 129 p. [in English].

Боднар С. В. Навчання дітей дошкільного віку англійського діалогічного мовлення

У статті розглядається проблема навчання українських дошкільнят англійського діалогічного мовлення. Під час проведення педагогічного дослідження використовувалися такі методи: порівняння і системний аналіз психологічних, педагогічних, методичних джерел, моніторинг освітнього процесу, пілотне навчання з використанням розроблених стратегій із навчання англійського діалогічного мовлення дошкільників, робота з авторським курсом для дошкільнят "Англійська мова в сім'ї", опис етапів експерименту. Педагогічний експеримент проводився протягом року в чотирьох українських дитячих садках м. Одеси і Николаєва. Під час проведення експерименту визначено стратегії з навчання дошкільнят англійського діалогічного мовлення. Отримані результати експерименту виявилися переконливим підтвердженням набутих дошкільнятами навичок англійського діалогічного мовлення.

Ключові слова: дошкільна освіта, методика викладання англійської мови, англійська діалогічна мова, стратегії навчання.

Боднар С. В. Обучение детей дошкольного возраста английской диалогической речи

В статье рассматривается проблема обучения украинских дошкольников английской диалогической речи. При проведении педагогического исследования использовались следующие методы: сравнение и системный анализ психологических, педагогических, методических источников, мониторинг образовательного процесса, пилотное обучение с использованием разработанных стратегий по обучению английской диалогической речи дошкольников, работа с авторским курсом для дошкольников "Английский язык в семье", описание этапов эксперимента. Педагогический эксперимент проводился в течение года в четырех украинских детских садах г. Одессы и Николаева. В ходе проведения эксперимента были определены стратегии по обучению дошкольников английской диалогической речи. Полученные результаты эксперимента явились убедительным подтверждением приобретенных дошкольниками навыков английской диалогической речи.

Ключевые слова: дошкольное образование, методика преподавания английского языка, английская диалогическая речь, стратегии обучения.

УДК 378.147:811.161.2]:0005.591.6

Бойко Н. І.

ВИДИ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

У статті розглядаються особливості взаємозв'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності іноземних студентів під час вивчення української мови. При цьому взаємозв'язане навчання розуміється як один зі способів інтенсифікації навчального процесу мовної підготовки іноземних студентів. Аналізуються навчальні програми, створені для взаємозв'язаного навчання на кафедрі української мови Державного університету телекомунікацій. Розглядається послідовність розвитку видів мовленнєвої діяльності, наводиться класифікація основних умінь рецептивного та продуктивного видів мовленнєвої діяльності та описується загальний мовний матеріал і відповідна спеціальна серія вправ для взаємозв'язаного навчання. Матеріали статті можуть бути використані в аудиторній роботі у процесі мовної підготовки іноземних студентів, які навчаються в Україні.

Ключові слова: взаємозв'язане навчання, види мовленнєвої діяльності, продуктивні і рецептивні вміння, українська мова як іноземна, комунікативні потреби.

Успішне навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України сприяє зростанню популярності і міжнародного авторитету нашої країни на світовому ринку освітніх і професійних послуг, що призводить до формування її позитивного іміджу і зростання конкурентності [1, с. 71]. Висока якість підготовки фахівців, зокрема з іноземних студентів, забезпечується чітким виконанням державних стандартів освіти [2]. Оскільки загальна середня освіта в різних країнах істотно відрізняється за змістом і обсягом підготовки, то навчання іноземних студентів у ВНЗ починається з підготовчих факультетів, де проводиться систематизація знань і умінь студентів та доведення їх до рівня, що відповідає рівню загальної середньої освіти, отриманій на

Батьківщині, до рівня вимог середньої освіти в Україні [2, с. 72]. Із метою підготовки іноземців до подальшого навчання у ВНЗ України, окрім мовної підготовки для забезпечення міжособового спілкування в побуті, в транспорті необхідним є освоєння мінімально необхідного лексичного запасу і наукової термінології з дисциплін, що відповідають вибраному профілю навчання, та формування наукового стилю мовлення [4; 5].

Надпроблемою вдосконалення видів мовленнєвої діяльності (далі – МД) та навчально-виховного процесу працювали і працюють багато науковців, педагогів і психологів у всьому світі [6]. Ці питання активно вивчали зарубіжні та українські науковці: А. Кінг, Т. Олендер, Р. Тайлер, І. Анненкова, С. Бабинець, А. Ісаєва, В. Кальней, Т. Краснова, Н. Максимчук, Л. Мойсєєва, Д. Матрос, Н. Мельнікова, М. Поташник, Дж. Уїлмс, С. Шишов, А. Майоров та ін. В Україні питання вдосконалення навчально-виховного процесу та розвитку (МД) розглядали: О. Байназарова, О. Локшина, О. Ляшук, Л. Гриневич.

Сьогодні в умовах входження української системи вищої освіти у європейський простір зростає інтерес до вивчення української мови як засобу спілкування між народами, актуалізуються труднощі навчання мові. Одними з найбільш важливих аспектів у цьому ракурсі є проблеми, пов'язані з (МД). Головною метою навчання іноземних студентів української мови є формування іншомовної комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста, що дозволяє використовувати мову як засіб професійного та міжособистісного спілкування. Виходячи з цього, метою мовної підготовки іноземних студентів є не сама система мови, а розвиток мовленнєвої діяльності.

Ідеї та принципи взаємозв'язаного навчання видів МД сьогодні широко використовуються під час створення навчальних матеріалів для іноземних студентів. Розвиток комунікативної компетенції в аудіюванні, говорінні, читанні і письмовому мовленні перебувають у прямій залежності від змісту навчання видам МД і системи вправ для розвитку умінь і навиків.

Метою статті є обґрунтування і характеристика взаємозв'язаного навчання видів МД іноземних студентів, опис практичної реалізації моделі взаємозв'язаного навчання у Державному університеті телекомунікацій, які реалізуються на кафедрі української мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дає можливість виділити основні підходи до проблеми взаємозв'язаного навчання видів МД (слухання, говоріння, читання та письма). Різні аспекти взаємозв'язаного навчання видів МД розглянуто в працях М. А. Волосюк [5, с. 62]. Проблема не є новою для методики, однак питання, що входять у її коло, все ще потребують більш ретельного методичного дослідження. Так, необхідним є розроблення системи найбільш ефективних вправ для навчання одночасно всіх чотирьох видів МД. Також подальшого практичного розроблення потребує проблема відбору й організації навчального матеріалу в навчальних посібниках із тим, щоб навчальний матеріал, який уміщений в один вид МД, із певною частотою повторювався і в інших.

Під взаємозв'язаним навчанням ми розуміємо навчання, спрямоване на одночасне формування чотирьох основних видів МД (читання, слухання, говоріння, письмо) у межах їх певного послідовно-часового співвідношення на основі загального мовного матеріалу і за допомогою спеціальної серії вправ. Одночасність означає, що кожен вид МД розвивається від самого початку навчання і що розвиток одного виду сприяє розвитку інших, полегшує оволодіння ними. У методичній літературі проведено детальний порівняльний аналіз рецептивних і продуктивних видів МД із тим, щоб визначити те спільне між ними, що дозволяє на основі їх взаємодії здійснювати взаємозв'язане навчання. Так, дослідники вказують на безліч загальних рис, властивих рецептивним видам МД – слуханню і читанню. Так, наприклад, загальною для слухання і читання є пізнавальна потреба. Це означає, що матеріал для слухання і читання повинен бути інформативним, цікавим, відповідати віковим, інтелектуальним можливостям, професійній орієнтації іноземних студентів, тобто задовольняти пізнавальну потребу. Важливо при цьому зазначити, що мотивація, потреба спілкування (потреба прослухати текст або прочитати повідомлення) може бути як природною, так і штучно створеною викладачем за допомогою різних завдань. Розгляд основних характеристик рецептивних видів МД дозволяє зробити висновок, що загальні особливості зближують слухання і читання, забезпечують можливість взаємозв'язаного розвитку, можливість здійснювати перенесення умінь з одного виду МД на інший. Ця спільність визначається, зокрема, спільністю функціонування механізмів пам'яті, ймовірного прогнозування і осмислення.

Спільність психологічних механізмів говоріння та письма також забезпечує спільність самих продуктивних видів МД. Основними механізмами тут є осмислення, ймовірного прогнозування і пам'яті.

Розглянуті вище характеристики основних видів МД – слухання, читання, говоріння і письмо – і намічена для рецепції та продукції спільність структурної організації, предметного змісту і механізмів дозволить методистам більш повно обґрунтувати можливість і доцільність взаємозв'язаного навчання видів МД.

Під час підготовки до занять ми виходили з того, що основою взаємозв'язаного навчання, на думку більшості викладачів, є спільність умінь у рецептивних (слухання і читання) та продуктивних (говоріння і письмо) видах МД.

До основних умінь рецептивних видів МД належать насамперед, такі: визначити тему мовного повідомлення, членувати мовленнєві повідомлення на смислові частини, визначити головну думку змістовної частини і думки, що деталізують головну, встановлювати логіку смислового повідомлення, визначити загальний зміст змістового повідомлення. Дослідниками також визначено уміння, засновані на осмисленні, у продуктивних видах МД: усвідомлювати вихідний задум висловлювання, об'єднувати фразові змістовні

частини в ціле мовне повідомлення, утримувати в пам'яті і упереджувати основну думку кожної змістової частини і визначити структурно-змістовну єдність цілого тексту, встановлювати логіку розгортання повідомлення, планувати і вербалізувати предикативну структуру тексту тощо.

Очевидно, що перераховані вміння за різного їх найменування у рецепції та продукції мають в основі загальну смислову дію, спрямовану на осмислення предмета говоріння або письма.

Важливим моментом для визначення взаємозв'язаного навчання є розвиток видів МД у межах певного послідовно-часового співвідношення. Вирішуючи питання про співвідношення між рецептивними і продуктивними видами МД, викладачі прагнуть того, щоб кожен із них був сформований на рівні, необхідному програмою навчання. Тому в нашій роботі часове співвідношення видів РД відповідає програмі навчання іноземних студентів української мови. Так, для слухачів підготовчих курсів на читання відводиться 40 % навчального часу, на слухання – 30 %, говоріння – 20 %, письмо – 10 % [3, с. 56].

Загалом, вивчення будь якої теми проходить за такою схемою. Основними джерелами інформації є тексти, призначені для слухання та читання, які є домінуючими МД і займають до 75 % навчального часу. Говоріння і письмо використовуються як засіб перевірки розуміння смислового змісту текстів і займають до 25 % навчального часу. При цьому викладачами постійно враховувалися комунікативні потреби слухачів, оскільки, на нашу думку, питання співвідношення видів МД, їх взаємозалежності може бути ефективно вирішене лише з урахуванням потреби спрямованості у спілкуванні.

Наступним важливим моментом визначення взаємозв'язаного навчання є необхідність навчання видам МД на загальному мовному матеріалі. У цій статті називаємо спеціально відібраний лексико-граматичний матеріал, який, будучи вміщеним в один вид МД, з певною частотою і в різних формах зустрічається в інших видах МД, інакше кажучи, це лексико-граматичний матеріал, який є спільним для всіх чотирьох видів МД.

Спільність мовного матеріалу для рецепції та продукції зумовлюється його темою. Стосовно до навчання під темою розуміють (відрізок, область, сфера) реальної дійсності, відображеної в наших знаннях і коротко зафіксований за допомогою мови.

Під час вивчення української мови для іноземних слухачів вміщено такі теми, що забезпечують спільність мовного матеріалу для рецепції та продукції: “Професія”, “Транспорт України”, “Університети України”, “Державний університет телекомунікацій – мій факультет”, “Знайомство”, “Моя сім'я”, “Київ – столиця України”, “Історія Києва”, “Пори року в Україні”, “Моє рідне місто” та ін. Під час роботи над видами МД, в межах однієї теми, частина мовного матеріалу є обов'язковою, загальною для рецепції і продукції. Ця частина представляє найбільш значущі для розкриття тієї чи іншої теми слова та словосполучення, що однаково важливі й необхідні як для побудови власного усного або письмового висловлювання на задану тему, так і для розуміння висловлювання інших людей на цю ж тему.

Наступним методично важливим і практично значущим моментом є навчання на основі спеціальної серії вправ, що відображають специфіку взаємозв'язаного навчання.

Під час підготовки до занять ми враховували те, що в навчанні іншомовної лексики умовно виділяються два етапи – який готує до МД, і який розвиває власне мовну діяльність. Відповідно цим двом етапам і вправи діляться на дві групи: до першої групи належать “мовні”, “підготовчі”, “тренувальні” вправи, які готують до МД, до другої – “мовні” вправи, що навчають безпосередньо МД. До підготовчих вправ під час занять належать не тільки мовні вправи, що передбачають тренування в засвоєнні фонетичних, граматичних і лексичних явищ, але й вправи, що навчають способу формування та формулювання думки, а також вправи, спрямовані на формування мовленнєвих механізмів, без яких неможливий перехід до МД.

Те положення, що мовленнєві вправи – це вправи в МД, вважається загально визнаним. Через те, що в цій статті акцент робиться на взаємозв'язаний розвиток видів РД, особливо важливими є мовні вправи, пов'язані з механізмом осмислення основним механізмом єдиної комунікативної функції в її рецептивному та продуктивному прояві.

Наведемо приклади різних типів і видів завдань, які відпрацьовують слухачі під час занять.

Завдання на відпрацювання мовних засобів:

- 1) прочитайте речення і визначте, від яких слів утворені ці складні іменники;
- 2) прослухайте дієслова. Вкажіть, які дієслова означають рух, які значення процесу;
- 3) прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником. Запишіть нові слова у ваш зошит-словник;

4) прослухайте прикметники. Підберіть до них іменники, визначте їх рід, утворені словосполучення запишіть у зошит;

Завдання, пов'язані з розумінням прочитаного та прослуханого тексту:

- 1) прослухайте текст і назвіть його;
- 2) прочитайте текст і визначте, на скільки частин можна умовно його розділити;
- 3) прочитайте текст. Однією фразою дайте відповідь на питання “Про що говориться в тексті?”;
- 4) прочитайте текст і виділіть нову для вас інформацію;
- 5) прочитайте текст і визначте, чи є в ньому відповідь на наступне запитання;
- 6) прочитайте (прослухайте) текст-діалог “Моя проблема” і складіть перелік проблем порушених у ньому;
- 7) прочитайте (прослухайте) текст і висловіть своє ставлення до того чи іншого факту.

Завдання, спрямовані на розвиток продуктивних видів (МД):

- 1) дайте відповідь на запитання до тексту;
- 2) поставте запитання один до одного, посилаючись на знання тексту;
- 3) перекажіть текст;
- 4) запишіть головну думку тексту у вигляді пункту плану;
- 5) напишіть простий план тексту.

Висновки. Як показує досвід роботи, модель взаємозв'язаного навчання, що розглядається, дає можливість забезпечити одночасне і приблизно рівномірне поліпшення показників у всіх чотирьох видах МД, дозволяє більш чітко організувати роботу викладачами, зробити сам процес навчання іноземних слухачів більш керованим. Перспективним напрямом у вирішенні окресленої проблеми є, на мою думку, використання таких навчальних матеріалів на основі взаємозв'язку видів МД під час створення, в наступному, посібника для навчання іноземних студентів української мови як інструменту в навчально-науковій, так і в соціально-культурній сферах спілкування.

Використана література:

1. Волосюк М. А., Проценко О. М. Адаптація іноземних студентів до навчання у ВНЗ на основі концепції безперервності та спадкоємності. *Наукові записки* : зб. наук. ст. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 129. С. 71–80.
2. Волосюк М. А., Проценко О. М., Печерцев О. О. Особенности содействия профессиональному становлению личности в начале процесса обучения в техническом вузе. *Содействие профессиональному становлению личности и трудоустройству молодых специалистов в современных условиях* : сб. материалов V Междунар. заочн. науч.-практ. конф., 20 декабря 2013 г. : в 2 ч. Белгород : Изд-во БГТУ им. В. Г. Шухова, 2013. Ч. 1. С. 105–109.
3. Навчальні плани та програми (довузівська підготовка іноземних громадян). Київ : ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2003. Ч. 1. 56 с.
4. Волосюк М. А., Проценко О. М. Особенности преподавания дисциплин математического цикла в интернациональных группах студентов. *Фундаментальна освіта XXI століття: наука, практика, методика* : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 14–16 травня 2013 р. Харків : ХНУБА, 2013. С. 42–45.
5. Волосюк М. А., Проценко О. М. Теоретико-методологічні аспекти читання лекцій з дисциплін природничо-математичного циклу іноземним студентам підготовчих факультетів ВНЗ. *Наукові записки* : зб. наук. ст. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 119. С. 61–70.
6. Моніторинг стандартів освіти / за ред. А. Тайджимана та Т. Невілла Послтвейта. Львів : Літопис, 2003. 328 с.
7. Волосюк М. А., Проценко О. М. Поэлементный анализ при обучении иностранных студентов подготовительных факультетов вузов. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів* : тези доп. XI міжнар. наук.-практ. конф., 6–7 жовтня 2016 р. Харків : ХНАДУ, 2016. С. 396–399.
8. Волосюк М. А. Структуривання і генералізація навчального матеріалу з фізики при пропедевтичній підготовці іноземних студентів. *Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних студентів* : тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 квітня 2011 р. Київ : КНАУ, 2011. С. 17–18.
9. Дзеціна Н. Стилистичні можливості діалогу. *Українська мова та література*. 2005. № 11. С. 6–8.

References:

1. Volosiuk M. A., Protsenko O. M. Adaptatsiia inozemnykh studentiv u VNZ na osnovi kontseptsii bezperernosti ta spadkoiemnosti. *Naukovi zapysky* : zb. nauk. st. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2016. Vyp. 129. S. 71–80.
2. Volosyuk M. A., Procenko O. M., Pechercev O. O. Osobennosti sodejstviya professionalnomu stanovlennyu lichnosti v nachale processa obucheniya v tehnichestom vuze. *Sodejstviya professionalnomu stanovlennyu lichnosti i trudoustrojstvu molodyh specialistov v sovremennykh usloviyah* : sb. materialov V Mezhdunar. zaochn. nauch.-prakt. konf., 20 dek. 2013 g. : v 2 ch. Ch. 1. Belgorod : Izd-vo BGTU im. V. G. Shuhova, 2013. S. 105–109.
3. Navchalni plany ta prohramy (dovuzivska pidhotovka inozemnykh hromadian). Kyiv : IVTs “Vydavnytstvo “Politekhnikha””, 2003. Ch. 1. 56 s.
4. Volosyuk M. A. Osobennosti prepodavaniya disciplin matematicheskogo cikla v internacionalnykh gruppah studentov / M. A. Volosyuk, O. M. Procenko // *Fundamentalna osvita XXI stolittya: nauka, praktika, metodika* : mizhnar. nauk.-prakt. konf., 14–16 trav. 2013 r. : materialy dop. – Harkiv : HNUBA, 2013. S. 42–45.
5. Volosiuk M. A., Protsenko O. M. Teoretyko-metodolohichni aspekty chytannia leksii z dystsyplin pryrodnycho-matematychnoho tsyklu inozemnym studentam pidhotovchykh fakultetiv VNZ. *Naukovi zapysky* : zb. nauk. st. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2014. Vyp. 119. S. 61–70.
6. *Monitorynh standartiv osvity* / za red. Alberta Taidzhymana i T. Nevilla Posltveita. Lviv : Litopys, 2003. 328 s.
7. Volosyuk M. A., Procenko O. M. Poelementnyj analiz pri obuchenii inostrannykh studentov podgotovitelnykh fakultetov vuzov. *Problemi i perspektivi movnoyi pidgotovki inozemnih studentiv* : tezy dop. XI mizhnar. nauk.-prakt. konf., 6–7 zhovt. 2016 r. Harkiv : HNADU, 2016. – S. 396–399.
8. Volosiuk M. A. Strukturuvannia i heneralizatsiia navchalnoho materialu z fizyky pry propedevtychnii pidhotovtsi inozemnykh studentiv. *Naukovo-metodychni problemy movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv* : tezy dop. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 27–28 kvitnia 2011 r. : materialy konf. Kyiv : KNAU, 2011. S. 17–18.
9. Dzetsina N. Stylistychni mozhlyvosti dialohu. *Ukrainska mova ta literatura*. 2005. № 11. S. 6–8.

Бойко Н. И. Виды речевой деятельности при изучении украинского языка как иностранного: инновационные методы обучения иностранных студентов

В статье рассматриваются особенности взаимосвязанного обучения видов речевой деятельности иностранных студентов при изучении украинского языка. При этом взаимосвязанное обучение рассматривается как один из способов интенсификации учебного процесса языковой подготовки иностранных студентов. Анализируются учебные програм-

ми, созданные для взаимосвязанного обучения на кафедре украинского языка Государственного университета телекоммуникаций. Рассматривается последовательность развития видов речевой деятельности, приводится классификация основных умений рецептивного и производительного видов речевой деятельности и описывается общий языковой материал и соответствующая специальная серия упражнений для взаимосвязанного обучения. Материалы статьи могут быть использованы в аудиторной работе в процессе языковой подготовки иностранных студентов, которые учатся в Украине.

Ключевые слова: взаимосвязанное обучение, виды речевой деятельности, производительные и рецептивные умения, украинский язык как иностранный, коммуникативные потребности.

Boyko N. I. Innovative methods of educating of kinds to speech activity at the study of Ukrainian as foreign

In the article the features of the associate educating of kinds to speech activity of foreign students are examined at the study of Ukrainian. Thus the associate educating is examined as one of methods of intensification of educational process of language preparation of foreign students. The on-line tutorials created for the associate educating on the department of Ukrainian of the State university of telecommunications are analysed. The sequence of development of types of speech activity is examined, classification over of basic abilities is brought receptor and productive types of speech activity and general language material and corresponding special series of exercises are described for the associate educating. Materials of the article can be used in audience work in the process of language preparation of foreign students that study in Ukraine.

Key words: associate educating, types of speech activity, productive and receptor abilities, Ukrainian as foreign, communicative necessities.

УДК 378.4:378.014.25

Бондаренко Л. М., Артёмова О. І.

СКЛАДНОСТІ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджуються адаптаційні процеси входження в навчальний процес іноземних студентів, які приїхали на навчання в українські ЗВО. У нових умовах проживання їм необхідно змінювати роками вироблені й засвоєні соціальні реакції й форми активності та терміново засвоювати нові навички та знання, які дозволять їм співіснувати з представниками іншої культури.

Під соціальною адаптацією іноземних студентів до країни їх навчання автори розуміють процес засвоєння та визнання ними цінностей, норм і вимог нового соціального середовища й стереотипів людської поведінки. Автори доводять, що за умов правильного підходу до організації адаптаційного процесу значно зростає мотивація до оволодіння майбутньою спеціальністю. При цьому розглядаються три фактори успішної адаптації: соціокультурний, соціокомунікативний, соціопобутовий, які дозволяють значно скоротити процес уходження іноземних студентів в освітній простір українських ЗВО.

Ключові слова: адаптація, соціальна адаптація, іноземні студенти, мотивація, соціокультурний, соціокомунікативний, соціопобутовий, мова країни навчання, культурний багаж особистості.

Сучасна світова спільнота живе за законами епохи глобальних змін, що відбуваються як у межах окремої держави, так і у світі в цілому. Інформаційне суспільство змінює систему цінностей, образ освіченої людини й освіту в цілому. Формування міжнародного ринку освітніх послуг, який охопив майже всі розвинені країни світу, призвело до переорієнтації студента з пасивного учасника навчального процесу на активного діяча міжнародного ринку праці. Сьогодні бути активним гравцем ринку праці – це означає володіти набором необхідних професійних компетентностей. Професійні компетентності – це навчання, яке орієнтоване на результат, досягнення якого не є можливим без інноваційних підходів до навчального процесу, методів викладання, навчання й оцінювання засвоєних знань. Таким чином, процеси інтернаціоналізації вищої освіти в Україні – це природні процеси, завдяки яким мета, функції й організація надання освітніх послуг вже давно перетнули національні кордони країни й набули міжнародного значення. У нашій країні фактично не залишилося закладів вищої освіти, в яких би не навчалися іноземні студенти. Більше того, наявність певної кількості іноземних студентів у тому, чи іншому закладі вищої освіти є одним із показників його успішності й престижності.

Ефективне навчання в Україні вимагає від іноземного студента не тільки швидкого подолання мовного бар'єра, а й культурної адаптації та інтеграції в нове, незвичне середовище зі специфічними правилами й особливостями соціуму. При цьому досвід міжкультурної комунікації та взаємодії у багатьох іноземних студентів відсутній або вкрай малий. Високі навчальні навантаження, відірваність від звичного оточення створюють додаткове стресове навантаження на іноземних студентів, що загострює й підсилює наявні проблеми адаптації до умов країни навчання. А от успішна й швидка адаптація допомагає іноземним студентам швидко ввійти в навчальний процес і сприяє підвищенню якості готовності до майбутньої професійної діяльності.